

DOBRE PRAKTYKI DLA MŁODZIEŻY

Zachęcamy do zapoznania się z dobrymi praktykami dot. dobrostanu młodzieży. Każda ze wskazanych praktyk dot. innego środowiska pracy z młodzieżą oraz różnorodnych sytuacji, co wzbogaca profilaktykę zdrowia psychicznego młodzieży.

KRAJ WDRAŻANIA: Hiszpania

TYTUŁ: “Program Bonu Kulturalnego dla Młodych”

1. PROBLEM

W ciągu ostatnich 10–15 lat problem dobrostanu psychicznego młodych ludzi w Europie znacznie się pogorszył. Przejście młodych osób w dorosłość często wiąże się z niepewnością, presją społeczną, stresem oraz lękiem dotyczącym edukacji, przyszłego zatrudnienia i kształtowania tożsamości. W tym kontekście młodzi ludzie mają trudności z uczestnictwem w życiu kulturalnym, naukowym i społecznym, zarówno z powodu tego procesu, jak i barier ekonomicznych oraz nierównego dostępu do możliwości kulturalnych i edukacyjnych.

Badania na ten temat wykazały, że kontakt ze sztuką i kulturą może pozytywnie wpływać na odporność psychiczną i emocjonalną młodych ludzi.

Działania kulturalne, takie jak kino, kluby literackie czy wizyty w muzeach, mogą pomagać we wzmacnianiu integracji społecznej oraz poprawie emocjonalnego i psychicznego dobrostanu najmłodszych członków społeczeństwa. Jednocześnie dostęp do tych aktywności jest często ograniczony dla młodych ludzi z różnych środowisk społecznych i ekonomicznych.

Według specjalistów pracujących z młodzieżą, taka sytuacja może również prowadzić do mniejszego zaangażowania młodych ludzi w życie społeczne i aktywność obywatelską, a także do trudności w budowaniu zdrowych relacji i prowadzeniu zrównoważonego stylu życia. Większość inicjatyw młodzieżowych koncentruje się na wspieraniu projektów edukacyjnych i zachęcaniu do zdobywania dodatkowych umiejętności, podczas gdy rola kultury w życiu młodych ludzi jest niedoceniana. Bezpłatny dostęp do aktywności kulturalnych, takich jak kina, muzea, wystawy czy konkursy muzyczne, może być również ważnym czynnikiem wspierającym zdrowie psychiczne młodzieży oraz ich poczucie przynależności społecznej.

2. CEL

Celem programu „Bon Kulturalny”, zainicjowanego przez rząd Hiszpanii, jest poprawa i ułatwienie dostępu młodych ludzi do programów i inicjatyw kulturalnych, a także pobudzenie długoterminowego rozwoju hiszpańskiego sektora kultury. W bardziej szczegółowym ujęciu główne cele programu są następujące:

- zwiększenie udziału młodych ludzi w życiu kulturalnym kraju;
- ograniczenie barier finansowych w dostępie do różnorodnych wydarzeń kulturalnych;
- wspieranie rozwoju kulturalnych form spędzania wolnego czasu wśród młodzieży;
- pobudzanie zainteresowania młodych ludzi sztuką i kulturą;
- wspieranie dobrostanu emocjonalnego i psychicznego oraz rozwoju młodych ludzi;
- W dłuższej perspektywie program „Bon Kulturalny dla Młodzieży” może przyczynić się do wzmocnienia więzi społecznych, poprawy komunikacji oraz budowania zaufania młodych ludzi do społeczeństwa i państwa.

3. GRUPA DOCELOWA

Program jest skierowany do młodych ludzi, którzy kończą 18 lat i są obywatelami Hiszpanii lub posiadają określone rodzaje zezwoleń na pobyt.

Grupę docelową programu stanowią młodzi ludzie z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji, rodziny o niskich dochodach, rodziny wielodzietne oraz osoby młode, które doświadczyły stresu i zmagają się z trudnościami psychologicznymi związanymi z izolacją.

Inicjatywa oraz możliwość ubiegania się o udział w programie obejmują wszystkie ośrodki administracyjne w Hiszpanii. Program jest w pełni finansowany przez rząd Hiszpanii.

4. OPIS DZIAŁANIA

Sam program funkcjonuje sprawnie dzięki systemowi kart, z których młodzi ludzie mogą korzystać w zarejestrowanych instytucjach kultury oraz prywatnych organizacjach kulturalnych na terenie całej Hiszpanii.

Budżet przypisany do karty użytkownika jest podzielony na trzy kategorie, aby wspierać wszystkie obszary sektora kultury:

Na przykład:

- 200 € można przeznaczyć na muzea, koncerty, festiwale, teatry i wydarzenia kulturalne
- 100 € można przeznaczyć na książki, czasopisma, płyty winylowe i CD
- 100 € na produkty cyfrowe, w tym audiobooki, subskrypcje i platformy streamingowe

Kluczową cechą tej inicjatywy jest jej ogólnokrajowa dostępność oraz łatwy proces rejestracji. Od momentu uruchomienia programu przez hiszpańskie Ministerstwo Kultury wzięły w nim udział setki tysięcy młodych ludzi, a ponad 930 000 nastolatków otrzymało finansowanie w latach 2022–2024.

Program ten wspiera również inspirację, kreatywność i refleksję osobistą. Wizyty w kinach, muzeach, teatrach, na koncertach czy wydarzeniach literackich mogą pomóc młodym ludziom redukować stres, wzmacniać poczucie przynależności oraz poprawiać równowagę emocjonalną.

Program wspiera także sektor kultury w Hiszpanii poprzez zwiększenie udziału młodzieży w instytucjach kulturalnych oraz zachęcanie do długoterminowego zaangażowania w kulturę.

5. INNOWACYJNOŚĆ

Innowacyjność tej praktyki polega na połączeniu wsparcia finansowego z edukacją kulturalną oraz promowaniem dobrostanu psychicznego.

Program traktuje dostęp do kultury jako ważny element dobrostanu młodzieży, a nie jedynie formę rozrywki.

Kluczowe elementy innowacyjne obejmują:

- bezpośrednie wsparcie finansowe z powszechnym dostępem na poziomie krajowym
- promowanie różnorodnego uczestnictwa w kulturze
- integrację cyfrowych i tradycyjnych doświadczeń kulturalnych
- wspieranie dobrostanu emocjonalnego poprzez zaangażowanie w kulturę

Inicjatywa jest innowacyjna, ponieważ uznaje kulturę za czynnik ochronny dla zdrowia psychicznego i odporności emocjonalnej

6. REZULTATY

Oficjalne raporty rządowe oraz Ministerstwa Kultury wskazują, że inicjatywa ta była jedną z najbardziej udanych pod względem wdrożenia.

Młodzi ludzie nie tylko aktywnie składali wnioski o udział w programie, ale również przyczynili się do ożywienia sektora kultury. W 2024 roku, według danych Ministerstwa, na produkty i usługi kulturalne wydano 88 milionów euro. Do programu dołączyło ponad 3000 instytucji kulturalnych, zarówno publicznych, jak i prywatnych. Innymi słowy, oprócz pozytywnego wpływu na różnorodność form spędzania wolnego czasu przez młodzież oraz pobudzania zainteresowania kulturą, sam sektor kultury otrzymał nowe życie po pandemii.

Głównym efektem programu można również uznać wzrost udziału młodej publiczności w sektorze kultury oraz zapewnienie młodym ludziom możliwości prowadzenia aktywnego życia społecznego

7. WPŁYW

Inicjatywa ma zarówno wymiar indywidualny, jak i społeczny. Młodzi ludzie korzystają z większej inkluzji kulturowej, możliwości wyrażania siebie oraz zdrowszych form uczestnictwa społecznego.

Z perspektywy zdrowia psychicznego regularne uczestnictwo w kulturze może wspierać regulację emocji, redukować stres, poprawiać nastrój oraz wzmacniać poczucie przynależności do społeczeństwa.

Na poziomie społecznym program przyczynia się do budowania bardziej aktywnego kulturowo i lepiej zintegrowanego społecznie pokolenia młodych ludzi.

Poprzez udział w wydarzeniach kulturalnych, wizyty w muzeach, uczestnictwo w koncertach, czytanie książek oraz kontakt z treściami artystycznymi, młodzi ludzie zyskują możliwości wyrażania siebie, rozwijania kreatywności, refleksji emocjonalnej oraz wartościowych interakcji społecznych.

Doświadczenia te pomagają zmniejszać poczucie samotności i izolacji, wzmacniają pewność siebie, poprawiają nastrój oraz wspierają zdrowy rozwój emocjonalny.

Program tworzy również możliwości uczestnictwa w życiu kulturalnym młodym ludziom z różnych środowisk społecznych i ekonomicznych na równych zasadach. Przyczynia się to do silniejszego poczucia przynależności, więzi ze społecznością oraz uczestnictwa społecznego. Poprzez regularne zaangażowanie w kulturę młodzi ludzie rozwijają szersze perspektywy, większą empatię oraz lepsze umiejętności radzenia sobie z codziennym stresem i niepewnością.

W rezultacie program działa jako prewencyjne narzędzie w obszarze zdrowia psychicznego, wspierając dobrostan emocjonalny zanim pojawią się poważniejsze trudności psychologiczne. Promuje pozytywne zdrowie psychiczne, więzi społeczne oraz zrównoważony styl życia wśród młodych ludzi, czyniąc kulturę dostępnym narzędziem dobrostanu i rozwoju osobistego.

○

8. MOŻLIWOŚĆ ZASTOSOWANIA DOBREJ PRAKTYKI W RÓŻNYCH KONTEKSTACH KULTUROWYCH I SPOŁECZNYCH

Praktyka „Bon Kulturalny” charakteryzuje się wysoką możliwością przenoszenia i może być dostosowana do różnych kontekstów europejskich i międzynarodowych.

Sam model programu opiera się na współpracy pomiędzy istniejącymi instytucjami i inicjatywami kulturalnymi a społecznością, w szczególności młodymi ludźmi.

Taki program może być wdrażany na różnych poziomach — od krajowego po lokalny, a nawet instytucjonalny:

- szkoły i uniwersytety
- organizacje i stowarzyszenia młodzieżowe
- organizacje pozarządowe (NGO)
- międzynarodowe programy Erasmus+

Program stanowi dobry przykład zastosowania innowacyjnych podejść do angażowania młodych ludzi w życie społeczne i kulturalne oraz zapewniania im stabilności emocjonalnej.

Poprzez połączenie uczestnictwa w kulturze ze wsparciem dobrostanu emocjonalnego inicjatywa ta stanowi silny przykład prewencyjnej, środowiskowej polityki młodzieżowej.

9. ŹRÓDŁO:

1. Ministry of Culture of Spain (2025). *Bono Cultural Joven – Convocatoria 2025*.
Dostępne: <https://www.cultura.gob.es/destacados/bono-cultural-joven.html>
2. Ministry of Culture of Spain (2024). *Los jóvenes nacidos en 2006 pueden solicitar el Bono Cultural Joven 2024 a partir de hoy*.
Dostępne: <https://www.cultura.gob.es/actualidad/2024/06/240614-bono-cultural-2024.html>
3. Ministry of Culture of Spain (2024). *El Ministerio de Cultura amplía hasta el 31 de octubre el plazo de solicitud del Bono Cultural Joven*.
Dostępne: <https://www.cultura.gob.es/actualidad/2024/09/240916-bono-cultural-joven.html>
4. Fancourt, D., Finn, S. (2019). *Health Evidence Network synthesis report 67: What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being?* World Health Organization.
<https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/329834/9789289054553-eng.pdf>
5. OECD (2021). *Beyond Academic Learning: First Results from the Survey of Social and Emotional Skills*.

https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2021/09/beyond-academic-learning_46cf4e15/92a11084-en.pdf